

Veiligheidskaart

Checklist ten behoeve van het (ontwerp van een) schoolveiligheidsplan

Naam school/locatie:

Ingevuld door/functie:

Nederlands
Jeugd
instituut

Inleiding

In 2008 is het project *Kwaliteitsteams Veiligheid* van start gegaan. Deze vijf regionale teams zijn ingesteld in opdracht van het ministerie van OCW om scholen in het primair, voortgezet, speciaal en middelbaar beroeps- onderwijs te ondersteunen bij het oplossen van vraagstukken op het gebied van sociale veiligheid in en om de school. De ondersteuning wordt gegeven in maximaal drie contacten en is kosteloos. Aan het project nemen deel: de PO-raad, de VO-raad, de WEC-Raad en de MBO Raad, de Halt-sector, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en de drie Landelijke Pedagogische Centra: het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum, KPC groep en het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum. Het project is ondergebracht bij het Nederlands Jeugdinstituut en loopt door tot eind 2010.

De kaart kan worden ingezet om het veiligheidsbeleid van de school te toetsen aan de wettelijke verplichtingen en aan dat wat scholen nog meer kunnen doen voor de ontwikkeling van een veilig schoolklimaat. Aan de hand van deze toetsing kan de school haar beleid verbeteren en aanscherpen, en vertalen in een concreet schoolveiligheidsplan voor de komende periode.

Voor meer informatie over de veiligheidskaart en andere instrumenten kunt u onze website www.nji.nl/kwaliteitsteamsveiligheid raadplegen of contact opnemen via (030) 230 67 44.

Toelichting op deze kaart

De vier te onderscheiden aspecten van veiligheid worden zodanig in beeld gebracht dat de school kan nagaan in hoeverre de aspecten en de daarbij behorende maatregelen worden behartigd.

Het schooldomein veiligheid wordt op deze kaart in de volle breedte behandeld, en niet alleen opgevat als *sociale veiligheid*. Dit is gedaan om de samenhang van de vier relevante aspecten in één overzicht weer te geven. De focus bij ondersteuning door de Kwaliteitsteams Veiligheid ligt op aspecten rond de *sociale veiligheid*.

In de bijlage worden aanbevelingen gegeven die de school kan gebruiken om stapsgewijs te komen tot een veilige school.

Korte omschrijving van de aspecten

Beleidsaspecten: visie, doelen en middelen, en afspraken die de school hanteert inzake de veiligheid.

Sociale aspecten: omgang en gedrag van leerlingen en medewerkers.

Grensoverschrijdende aspecten: afwijkingen, incidenten en delicten.

Ruimtelijke aspecten: de veiligheid in en om het schoolgebouw.

1 Beleidsaspecten

	Aspecten en maatregelen	Karakter	Toelichting
1.0	Schoolveiligheidsplan	V	Het veiligheidsplan is gebaseerd op visie en beleid van de school inzake schoolveiligheid, en op de RI&E. In het veiligheidsplan staat aangegeven hoe een school concreet zorg draagt voor veiligheid. Verplichte onderwerpen daarbij zijn het voorkomen van seksuele intimidatie, agressie en geweld, pesten en discriminatie, voorkomen van psychosociale belasting. De verplichting van het veiligheidsplan is vanaf 2006 opgenomen in de CAO's (zie www.schooleveiligheid.nl).
1.1	Visie en beleid inzake pedagogisch klimaat en schoolveiligheid		
1.2	Doelen korte en lange termijn betreffende schoolveiligheid		
	Organisatie van veiligheid		
1.3	Preventiemedewerker(s)	V	Preventiemedewerker(s) draagt/dragen zorg voor onder andere de veiligheid en gezondheidszorg binnen de school, zijn mede verantwoordelijk voor het afnemen van de RI&E, het adviseren van de MR en het uitvoeren van Arbomaatregelen. Vaak wordt deze functionaris ook veiligheidscoördinator of (soms) Arbocoördinator genoemd.
1.4	Contactpersoon voor arbocoördinatie		
1.5	Contactpersoon voor BHV		
1.6	Contactpersoon voor sociale veiligheid Contactpersoon voor zorgcoördinatie		
	Interne communicatie		Interne overlegvormen waarin het onderwerp schoolveiligheid aan de orde komt
1.7	Medezeggenschapsraad	V	Zie: Wet medezeggenschap op scholen. Oudervertegenwoordiging kan in de MR worden opgenomen.
1.8	Ouderraad		
1.9	Intern zorgoverleg (zorgteam)		
1.10	Leerling-/deelnemersparticipatie		
1.11	Anders, namelijk		
	Samenwerking extern		
1.12	Leerplichtambtenaar	V	Zie Leerplichtwet voor kinderen en jongeren van 5-16 jaar.
1.13	Zorg- en adviesteam		Mogelijk verplicht in 2011.
1.14	Politie		Afspraken zoals met betrekking tot inschakeling, kluisjescontrole, toezicht bij schoolfeesten en buitenschoolse activiteiten.
1.15	Bureau Jeugdzorg/AMK/GGD/AMW		
1.16	Gemeente		Afspraken met betrekking tot veiligheid om de school. De regierol van gemeenten is daarbij van belang.
1.17	Overige relevante partijen		

Klachten			
1.18	Klachtenregeling	V	Verplicht op grond van de Kwaliteitswet 1998.
1.19	Paragraaf in de schoolgids rondom klachtbehandeling	V	Idem
1.20	Onafhankelijke Klachtencommissie	V	Idem
1.21	Contactpersoon/ vertrouwenspersoon	V	Onderdeel van de klachtenregeling; contactpersoon is het aanspreekpunt voor de klager in geval van sociale onveiligheid en verwijst de klager door naar de vertrouwenspersoon voor opvang en begeleiding gericht op afhandeling van de klacht.
Evaluatie Schoolveiligheid			
1.22	Periodieke evaluatie schoolveiligheid door schoolleiding	V	Incidenten, leerling-/deelnemerstevredenheid, tevredenheid personeel, schoolverzuim, RI&E. Dit valt deels onder Arboret: een actueel zicht hebben op risico's in de school.

2 Sociale aspecten

	Aspecten en maatregelen	Karakter	Toelichting
	Algemene regels en afspraken		
2.1	Leerlingen-/deelnemersstatuut	V	Vanuit de Arbowet, die zich richt op werkgever en werknemer, is dit niet een letterlijke verplichting. Schoolregels, het leerlingenstatuut en klassenregels vormen een uitwerking van sociale veiligheid voor het personeel. Dat is wel verplicht.
2.2	Schoolregels / basisgedragsregels		Hierin staan aspecten geregeld met betrekking tot bevordering van een veilig pedagogisch klimaat en ter voorkoming van ongewenst seksueel gedrag, agressie en geweld, (digitaal) pesten, online verkeer tussen docenten en leerlingen onderling, ongewenst ict-gebruik, discriminatie, strafbare feiten etc.
2.3	Klassenregels		
2.4	Overige regels		Gedragsregels ten behoeve van ouders, zoals opstellen oudercontracten etc.
	(Sociale) vaardigheden		
2.5	Training personeel		Bijvoorbeeld agressie- en conflicthantering.
2.6	Programma's voor leerlingen		Bijvoorbeeld sociale vaardigheden, weerbaarheidstrainingen, faalangstreductie.
2.7	Coaching van o.p./intervisie		
2.8	Coaching o.o.p		
	Afspraken rond privacy		
2.9	Informatieverkeer tussen personeel / leerling/deelnemers / ouders	V	Zie: Wet op de privacybescherming.
2.10	Bijzondere afspraken privacy		Bijvoorbeeld met betrekking tot hiv-geïnfecteerde personen.

3 Grensoverschrijdende aspecten

	Aspecten en maatregelen	Karakter	Toelichting
	Schorsing en verwijdering		
3.1	Protocol voor schorsing en verwijdering van leerlingen	V	Verplicht onderdeel van een veiligheidsplan. Zie www.schoolenveiligheid.nl . In het belang van de leerling, ouders, het bevoegd gezag en de school is het van belang dat de regels en procedures van onderwijswetten worden uitgevoerd. Het bevoegd gezag heeft de bevoegdheid om leerlingen toe te laten, te schorsen en te verwijderen. Vaak is deze bevoegdheid overgedragen aan de schooldirecteur. Bij een schorsing van meer dan een dag is de directeur verplicht om de Inspectie van het Onderwijs op de hoogte te stellen. Verwijdering is een uiterste maatregel. Het is raadzaam hiervoor een protocol op te stellen.
3.2	Procedure voor schorsing van personeel	V	Verplicht onderdeel van een schoolveiligheidsplan. Zie: www.schoolenveiligheid.nl .
	Schoolverzuim		
3.3	Registratie en aanpak schoolverzuim van leerlingen	V	Komt voort uit de Arbowet.
3.4	Registratie en aanpak ziekteverzuim van personeel	V	Komt voort uit de Arbowet.
	Incidentenregistratie		
3.5	Registratie (arbeids-)ongevallen	V	Zie: Arbeidsinspectie.
3.6	Registratie incidenten grensoverschrijdend gedrag		Mogelijk verplicht per 2011; de registratie van: <ul style="list-style-type: none"> - fysiek geweld dat letsel tot gevolg heeft - fysiek geweld waarbij wapens zijn gebruikt - wapenbezit (vuur-, steek-, en overige wapens) - seksueel misbruik - grove pestereien - discriminatie (o.m. naar ras, geslacht en homodiscriminatie) - bedreigingen
	Voorschriften hoe te handelen		De ARBO-wet verplicht werkgevers per 2007 om psychosociale arbeidsbelasting te voorkomen en te bestrijden: aanpak van seksuele intimidatie, agressie, geweld, discriminatie, racisme en homo-intimidatie is verplicht
3.7	Aanpak (dreiging met) pesten, agressie, geweld (verbaal en fysiek), seksuele intimidatie, racisme en discriminatie	V	Een protocol per onderwerp is raadzaam om grensoverschrijdend gedrag aan te pakken.
3.8	Opvang personeel bij ernstige incidenten	V	Werkgevers in het onderwijs zijn verplicht om aangifte te doen van misdrijven jegens kinderen en personeel.
3.9	Opvang leerlingen/deelnemers bij ernstige incidenten	V	Idem
3.10	Melden kindermishandeling	V	Zie: Meldcode kindermishandeling.
3.11	Aanpak ongewenst bezoek in en rond de school	V	Als maatregel binnen het verplichte beleid op het voorkomen van ongewenste omgangsvormen (Arbowet). Een protocol is daarom raadzaam.
3.12	Protocol rouwverwerking		
	Actief beleid		In samenwerking met vertegenwoordigers van ouders, leerlingen/deelnemers, politie, gemeente etc.
3.13	Wapenbezit		
3.14	Drugsgebruik en -handel		
3.15	Alcoholgebruik		
3.16	Vandalisme		
3.17	Diefstal		
3.18	Amok		
3.19	Overige voorschriften		

4 Ruimtelijke aspecten

	Aspecten en maatregelen	Karakter	Toelichting
	Gebouw en veiligheid		
4.1	Risico Inventarisatie & Evaluatie	V	Zie: Arbowet. Met betrekking tot omstandigheden binnen de school, klaslokalen en toestellen op het schoolplein. De Arbeidsinspectie zorgt voor toezicht op en handhaving van de Arbowet, dus ook voor de fysieke veiligheid zoals deze in de Arbowet is vastgelegd. Via periodieke inspecties en onderzoeken op thema wordt gecontroleerd of scholen zich aan de wettelijke voorschriften houden.
4.2	Plan van Aanpak RI&E	V	Zie: Arbowet.
4.3	BHV plan	V	Is onderdeel van het plan van aanpak dat uit de RI&E voortkomt. Een ontruimingsplan, de organisatie van de BHV, de benoeming van een coördinator voor calamiteiten en een protocol voor ernstige calamiteiten is hier een onderdeel van. Het benoemen van een opvangteam voor ernstige incidenten en het vaststellen van richtlijnen voor omgang met de media zijn wenselijk.
4.4	Inspectie Brandveiligheid	V	Door de brandweer, noodzakelijk voor het verstrekken van gebruikersvergunningen.
	Beveiligingsmaatregelen		
4.5	Afspraken en regels met betrekking tot toezicht/surveillance		
4.6	Cameratoezicht		
4.7	Detectiepoorten		
4.8	Hekken schoolplein		Geen verplichting, maar het moet wel voldoen aan bepaalde eisen.
	Omgevingsveiligheid		
4.9	Veiligheid directe omgeving school		
4.10	Verkeersveiligheid rond de school		

BIJLAGE

Stappen om te komen tot een veilige school¹

Algemeen

1. Ontwikkel voor een veilig schoolklimaat een schoolveiligheidsplan. Het schoolveiligheidsplan is een belangrijk hulpmiddel om alle afspraken en acties op elkaar af te stemmen.
2. Veiligheidsbeleid is cyclisch beleid. Hoofd fasen van de cyclus zijn: formuleren, uitvoeren, monitoren/evalueren en actualiseren.
3. Een veilige school raakt iedereen. Werken aan een veilige school eist een brede betrokkenheid van leraren, leerlingen, schoolleiding, niet-onderwijzend personeel en ouders.
4. Geef zelf het goede voorbeeld. Het opstellen van duidelijke gedragsregels – voor alle groeperingen in de school – is een belangrijke voorwaarde voor een veilig schoolklimaat.
5. Registreer incidenten. Inzicht in incidenten die in en om de school plaatsvinden geeft handvatten voor het verder ontwikkelen van een veilig schoolklimaat. Het registreren van incidenten wordt mogelijk verplicht per 2011.

Schoolleiding

1. Benoem naast een verantwoordelijk directielid, een functionaris die belast is met de dagelijkse uitvoering van taken voor veiligheid in en om de school.
2. Zie toe op de handhaving van afspraken. Het is de taak van de schoolleiding om alle betrokkenen te door-dringen van het belang hiervan. Een veilige school vereist dat de gemaakte afspraken ook gehandhaafd worden en overtredingen gesanctioneerd.
3. Bied leerlingen en een vertegenwoordiging van hun ouders gelegenheid om verantwoordelijkheid te dragen voor schoolveiligheid. Door het actief inschakelen van leerlingen en ouders kunnen zij bijdragen aan de formulering, uitvoering en evaluatie van het veiligheidsbeleid.
4. Zorg voor scholing en professionalisering van het personeel. Training en scholing van het personeel kan de risico's van escalatie van conflicten zo veel mogelijk beperken.

Schoolpersoneel

1. Betrek leerlingen actief in gesprekken over veiligheid op school. Het betrekken van leerlingen bij de gang van zaken op school is een absolute voorwaarde voor een veilig schoolklimaat.
2. Besteed in reguliere lessen of via themaprojecten aandacht aan onderwerpen die bedreigend kunnen zijn voor de veiligheid op school.
3. Zet eventueel *peer-educators* in (voorlichting door leerlingen aan leerlingen).
4. Werk aan de professionalisering van docenten.

¹ Deze lijst is door het Centrum School en Veiligheid gemaakt op basis van aanbevelingen uit het rapport *Werken aan een veilige school* van het SCO-Kohnstamm Instituut in Amsterdam, oktober 2005

